

Ik leer mooie
zinnen
schrijven!

Handleiding
Groep 4

Met de activiteiten willen we bereiken dat leerlingen 'zinsbewust' worden en nadenken over hun schriftelijke formuleringen, zodat zij mooie en goede zinnen leren formuleren.

1. De lessen gaan over schrijven, maar het zijn vooral 'praatlessen'. Door samen met leerlingen te praten over de kwaliteit of de tekortkomingen in zinnen, worden zij zich ervan bewust dat zij tijdens het schrijven van een tekst na moeten denken over alternatieven.
 - Belangrijk is dat u hardop denkend voordoet hoe zinnen geformuleerd kunnen worden en dat er alternatieven zijn.
 - Vaak zal gevraagd worden: 'Moeten we nog iets aan de volgorde van de woorden veranderen?', 'Welke woordjes zijn overbodig en kunnen weg?', 'Klinkt de zin mooi genoeg?', 'Is de betekenis van de zin duidelijk genoeg?'
2. In veel lessen maken leerlingen van twee korte zinnen één langere zin.
 - Zij leren na te denken over het gebruik van voegwoorden. Maar ze leren ook dat het voegwoord soms vooraan staat: 'Omdat ik grieperig ben, blijf ik vandaag thuis.'
 - De kern van elke les is het 'taalbeschouwend' gesprek met leerlingen. Een gesprek over taal en denken: is het een tegenstelling, een verklaring, een oorzaak of gevolg of een toelichting? Gebruik dit soort begrippen dus ook!
 - Richt uw aandacht eerst op de zinsbouw (loopt de zin goed, kan het anders), en pas daarna op het gebruik van hoofdletters en interpunctie.
3. Niet alles uit het werkboekje moet gemaakt worden. Liever minder zinnen bedacht van goede kwaliteit, dan veel zinnen van matige kwaliteit.
4. De activiteiten stimuleren de zelfsturing. Elke les begint met het observeren van een voorbeeld, daarna wordt begeleid geoefend en werken leerlingen zelfstandig.
5. Goed formuleren is ook buiten de taallessen van belang. Bingokaarten of stickervellen met geleerde voegwoorden stimuleren tijdens zaakvaklessen dat leerlingen hier aandacht aan besteden.
6. Goede feedback zet kinderen aan het denken en richt zich op meer dan spelling en interpunctie. Laat leerlingen elkaar feedback geven met steunzinnen zoals:

Geef een top:

- Zin ... vind ik heel duidelijk, omdat ...
- De volgorde van zin ... vind ik heel goed.
- Zin ... vind ik origineel bedacht.
- Je hebt goed nagedacht over waar de punten en komma's moeten staan.
- Goed dat je in de zin ... woorden niet twee keer gebruikt hebt

Geef daarna een tip:

- Ik zou nog even kijken naar de volgorde van de woorden in zin ...
- Ik denk dat zin ... duidelijker kan.
- Volgens mij kun je in zin ... nog wel wat woorden weglaten.
- Ik zie dat je in zin ... een komma weggelaten hebt.
- Om zin ... duidelijker te maken, moet je misschien nog wat woorden toevoegen.

U kunt een mooie-zinnen-muur maken waar de mooiste voorbeelden van werk van leerlingen komen te hangen: dit stimuleert het bedenken van goede en mooie zinnen.

Doelenoverzicht

- Leerlingen weten wat een zin is.
- Leerlingen gebruiken hoofdletters en punten correct om het begin en einde van de zin aan te geven.
- Leerlingen zijn in staat in een eenvoudige tekst zonder interpunctie met streepjes aan te geven waar een zin begint en eindigt.
- Leerlingen kunnen een vraagzin bedenken bij een plaatje of een tekst en gebruiken het vraagteken correct.
- Leerlingen zijn in staat en bereid om over zinnen na te denken: 'Wat kan ik doen om de zin beter en duidelijker te maken?', 'Welke stukjes kan ik beter weglaten?', 'Hoe maak ik zinnen af als ze niet compleet zijn'.
- Leerlingen kennen het begrip tegenstelling en kunnen twee enkelvoudige zinnen die een tegenstelling bevatten met behulp van het woord 'maar' omvormen tot een lopende samengestelde zin. Ze plaatsen daarbij de komma op de juiste plek.
- Leerlingen kunnen twee enkelvoudige zinnen die een oorzaak-gevolgrelatie of verklaringsrelatie hebben, omvormen tot een samengestelde zin met gebruikmaking van de woorden 'want', 'omdat', 'dus' en 'om te'. Ze plaatsen daarbij de komma op de juiste plek.
- Leerlingen kunnen hun zinnen uitbreiden door bijvoeglijke naamwoorden in te voegen, zonder dat ze het begrip bijvoeglijk naamwoord hoeven te kennen.

Activiteit 4.1

Duur van de activiteit: 30 minuten

Vorbereiding

- Tekst A op het digibord

kim en haar vader lopen op het strand kim ziet hoge duinen daar klimmen ze op ze zien struiken met rode bessen bessen zijn gezond kim eet een lekkere bes

- Tekst B uitgeprint voor ieder tweetal

Ik zie twee eendjes in het water ze hebben mooie kleuren het mooiste eendje kwaakt heel hard de andere eend gaat met zijn kopje onder water

- Tekst C op digibord:

*als ik in mijn bed lig krijg ik altijd dromen
Soms zijn mijn dromen leuk, maar soms ook.
Soms schrik ik wakker.
Mijn moeder zegt dat ik in mijn slaap praat
Ik hoop dat ik geen rare dingen in mijn slaap.*

Doelen

- Leerlingen kunnen aan het einde van de activiteit, in een eenvoudige tekst zonder interpunctie, met strepen aangeven waar een zin begint en eindigt.
- Leerlingen kunnen aan het einde van de activiteit hoofdletters en punten correct gebruiken om het begin en het einde van de zin aan te geven en gebruiken ook hoofdletters bij namen.
- Leerlingen leren om elkaars werk te controleren.
- Leerlingen leren een maatje te helpen om eventuele fouten te verbeteren.

Inleiding

De komende weken werken we aan het schrijven van goede en mooie zinnen. Als je een goede zin kunt maken, dan kun je iets veel beter duidelijk maken of uitleggen.

We gaan vandaag zoeken waar zinnen beginnen en eindigen en leren hoe we daarbij hoofdletters en punten kunnen gebruiken.

Instructie

Leg hardopdenkend uit hoe je in een tekst het begin en eind van een zin kunt vinden.

'Ik zie hier een stuk tekst, maar alle hoofdletters en punten zijn verdwenen. Zo kan ik niet zien waar een zin begint of eindigt. Ik ga de tekst hardop voorlezen, dan kan ik horen waar het niet lekker loopt. - lees tekst A voor-. Hé, hier klopt iets niet.. Volgens mij eindigt hier de zin. Daar zet ik een punt. Daarna begint dus ook de volgende zin: daar zet ik een hoofdletter.'

kim en haar vader lopen op het strand kim ziet hoge duinen daar klimmen ze op ze zien struiken met rode bessen bessen zijn gezond kim eet een lekkere bes

Laten we samen op zoek gaan naar de zinnen in de tekst. Lees de tekst samen met de leerlingen in koor. Laat de leerlingen gaan staan als ze horen dat de zin niet meer lekker loopt. Zet vervolgens samen met de kinderen de punten en de hoofdletters.

De leerlingen krijgen in tweetallen samen een korte tekst over Sem. Laat ze samen strepen zetten waar een zin eindigt. Leerling A zoekt waar de eerste zin stopt. Leerling B controleert of dit klopt. Vervolgens wisselen van beurt.

sem is in de keuken hij vindt pannenkoeken lekker papa pakt een ei en een pak melk sem pakt het meel samen gooien ze alles in een pan

Verwerking

De leerlingen krijgen een stukje tekst zonder hoofdletters en punten. 'Jullie zijn de meester of juf. Lees deze tekst. Zie je een foutje? Dan mag je het verbeteren!'

Ik zie twee eendjes in het water ze hebben mooie kleuren het mooiste eendje kwaakt heel hard de andere eend gaat met zijn kopje onder water

Reflectie

Vraag twee leerlingen voor de groep. Leerling A leest de 'foute' tekst voor zonder interpunctie. Hoe klinkt dit (moeizaam)? Leerling B leest de verbeterde versie voor. Hoe klinkt dit? Waarom is dit prettiger en duidelijker om naar de luisteren (rust tussen de zinnen)?

Opdracht

Laat op het digibord achtereenvolgens één of meer zinnen zien. Is het een goede zin? Dan gaan de kinderen staan. Is de zin niet goed, dan blijven ze zitten.

Zin 1: als ik in mijn bed lig krijg ik altijd dromen (niet goed: de hoofdletter en punt ontbreken).

Zin 2: Soms zijn mijn dromen leuk, maar soms ook. (niet goed: de zin is niet af).

Zin 3: Soms schrik ik wakker. (goede zin, hoofdletter en punt geplaatst, en een logische mededeling).

Zin 4: Mijn moeder zegt dat ik in mijn slaap praat (niet goed: de punt ontbreekt).

Zin 5: Ik hoop dat ik geen rare dingen in mijn slaap. (niet goed: de zin is niet af).

Leerlingen maken werkblad 1.

Lees de zinnen. Ze zijn niet goed! Kun jij ze beter maken?

1

als ik in mijn bed lig krijg ik altijd dromen

2

Soms zijn mijn dromen leuk, maar soms ook.

3

Mijn moeder zegt dat ik in mijn slaap praat

4

Ik hoop dat ik geen rare dingen in mijn slaap.

Activiteit 4.2

Duur van de activiteit: 45 minuten

Vorbereiding

- Wisbordjes voor iedere leerling
- Voorbeeldzinnen op het digibord:

de auto staat op de straat

Ik heb een hond.

Dit is mijn vriend.

Ik loop door het bos.

Op het plein staat een klimrek

In de vijver zwemmen vissen.

Het spookhuis staat in het pretpark.

- Werkblad 2

Doelen

- Leerlingen kunnen aan het einde van de activiteit zinnen uitbreiden door bij zelfstandig naamwoorden passende bijvoeglijke naamwoorden te plaatsen (leerlingen hoeven die grammaticale begrippen niet te kennen).
- Leerlingen leren door met elkaar te overleggen tot een gezamenlijk antwoord te komen.

Inleiding

De komende weken werken we aan het schrijven van goede en mooie zinnen. Als je een goede zin kan maken, dan kun je iets veel beter duidelijk maken of uitleggen. Wie weet nog wat we de vorige keer geleerd hebben? (Elke zin begint met een hoofdletter en eindigt vaak met een punt. Daardoor wordt het makkelijker om teksten te lezen). Vandaag leren we hoe we zinnen mooier en langer kunnen maken.

Instructie

We gaan vandaag leren hoe je in een zin meer kan vertellen over een bepaald voorwerp, persoon of dier. Leg hardopdenkend uit hoe je een zin kan uitbreiden door een bijvoeglijk naamwoord te gebruiken.

'Ik lees hier de zin 'de auto staat op de straat' (zin op digibord). Het is een duidelijke zin, maar ik zou deze zin nog mooier kunnen maken zodat ik meer te weten kom over de auto. Groen vind ik een mooie kleur, laat ik dat woord eens gebruiken in de zin. 'De groene auto staat op de straat'. Het woord 'groen' vertelt mij nu iets over de auto. Ik zet dit woord voor 'auto'.

Laten we nu samen mooie zinnen gaan maken. Op het bord staan vier zinnen. Hoe kunnen we de zin mooier maken? Welk woord kunnen we bedenken en voor het onderstreepte woord plaatsen?

- Ik heb een hond.
- Dit is mijn vriend.
- Ik loop door het bos.
- Op het plein staat een klimrek

Op het bord verschijnt een zin. De leerlingen overleggen met zijn tweeën met welk woordje de zinnen mooier gemaakt kunnen worden.

- In de vijver zwemmen vissen.
- Het spookhuis staat in het pretpark.

Verwerking

De leerlingen maken werkblad 2. Ze markeren eerst de bijvoeglijk naamwoorden uit de zinnen. Vervolgens schrijven zij zelf twee zinnen waarin ze een bijvoeglijk naamwoord gebruiken.

Reflectie

Laat verschillende kinderen hun zelfbedachte zin voorlezen. Kunnen de andere kinderen uit de klas ontdekken welk woord er is gebruikt om de zin mooier te maken?

1

Opdracht 1: kleur het woord dat iets zegt over het dier geel.

De trouwe hond ligt in zijn mandje te slapen.

Achter de bank zit het bange katje.

In de hoek zie ik een enge spin.

Tamme ratten zijn leuker dan wilde ratten.

In het hok zit een wit konijn.

2

Opdracht 2: Maak zelf twee zinnen waarin je de woorden hieronder gebruikt.
Maak er een mooie lange zin van.

Koekje

Boek

Activiteit 4.3

Duur van de activiteit: 45 minuten

Vorbereiding

- Klaarzetten op digibord:

*Ik heb koorts.
Het is zomer.
Ik ben verkouden.
Ik houd niet van chocola.*

*Ik doe mijn jas aan.
Ik hoef niet te hoesten.
Chips vind ik heerlijk.
Ik voel me niet warm.*

- Werkblad 3
- Stroken: elk tweetal acht stroken:

*Ik voel me een beetje ziek.
Het is geen herfst.
De hond blaft hard.
Ik heb geen zin om op te staan.
De bladeren vallen van de boom.
Het is een lief beest.
Ik hoor de wekker.
Ik wil graag naar school.*

Doelen

- Leerlingen kennen het begrip tegenstelling.
- Leerlingen kunnen twee enkelvoudige, tegengestelde zinnen met het voegwoord 'maar' veranderen in één samengestelde zin, waarin ze op de juiste plaats een komma plaatsen.

Inleiding

De komende weken werken we aan het schrijven van goede en mooie zinnen. Als je een goede zin kunt maken, dan kun je iets veel beter duidelijk maken of uitleggen. Wat hebben we al geleerd over zinnen? (Zinnen kun je makkelijker lezen als de zinnen beginnen met een hoofdletter en eindigen met een punt. Je kunt zinnen mooier en langer maken door er woordjes bij te bedenken).

Vandaag leren we hoe je twee losse zinnen met het woord 'maar' aan elkaar kunt plakken.

Instructie

Leg hardopdenkend uit hoe je twee zinnen aan elkaar kunt 'plakken' door het woordje 'maar' te gebruiken.

'Ik lees hier twee zinnen:

*Van papa moet ik naar bed.
Van mama mag ik nog opblijven.*

Papa en mama zijn het niet eens, dat lees je in de zinnen. We noemen dit een tegenstelling.

Ik kan de twee zinnen ook aan elkaar plakken met het woordje 'maar':

'Van papa moet ik naar bed, maar van mama mag ik nog opblijven.'

Het woordje 'maar' plakt de zinnen aan elkaar. Zo'n lange zin klinkt veel mooier dan twee korte zinnen. Voor het woordje 'maar' zetten we een komma, zie je dat? We hebben nu een zin gemaakt met een tegenstelling door het woordje 'maar' te gebruiken.

Laten we nu samen zinnen aan elkaar plakken.

We kijken eerst welke zinnen bij elkaar horen: waar zie je een tegenstelling?

*Ik heb koorts.
Het is zomer.
Ik ben verkouden.
Ik houd niet van chocola.*

*Ik doe mijn jas aan.
Ik hoef niet te hoesten.
Chips vind ik heerlijk.
Ik voel me niet warm.*

Nu gaan we het woordje 'maar' gebruiken. Maak samen met de kinderen de opdracht.

Welke zinnen horen bij elkaar (tegenstelling)? In duo's zoeken de leerlingen uit acht stroken welke twee steeds bij elkaar horen. Geef leerlingen de gelegenheid om twee goede stroken bij elkaar te plaatsen.

*Ik voel me een beetje ziek.
De hond blaft hard.
De bladeren vallen van de boom.
Ik hoor de wekker.*

*Het is geen herfst.
Ik heb geen zin om op te staan.
Het is een lief beest.
Ik wil graag naar school.*

Verwerking

Leerlingen maken nu werkblad 3.

Reflectie

Laat verschillende leerlingen hun afgemaakte zin voorlezen. Laat de andere leerlingen uitleggen of de zin klopt en wat er eventueel verbeterd kan worden.

1

Opdracht 1: Welke zinnen horen bij elkaar? Verbind ze met een lijntje.

Ik voel me een beetje ziek.

De hond blaft hard.

De bladeren vallen van de boom.

Ik hoor de wekker.

Het is geen herfst.

Ik heb geen zin om op te staan.

Het is een lief beest.

Ik wil graag naar school.

Plak de zinnen nu aan elkaar met het woordje 'maar'. Denk aan de komma.

1

2

3

4

2

Opdracht 2: Maak de zinnen af. Bedenk zelf de tegenstelling.
Gebruik het woord 'maar'.

1

Ik schop de bal hoog,

2

Vandaag is het buiten warm,

Activiteit 4.4

Duur van de activiteit: 45 minuten

Vorbereiding

- Werkblad 4
- Vorbereiden op digibord de zinnen:

*Ik mag vanavond kiezen wat we gaan eten. Ik ben jarig.
Mijn band is lek. Ik ben door glas gereden.
Ik heb hoofdpijn. Ik heb te weinig geslapen. (omdat)
Ajax wordt kampioen. Ajax heeft de duurste spelers. (want)*

Doelen

Leerlingen kunnen aan het einde van de activiteit 'want' en 'omdat' (oorzaak-gevolgrelatie) gebruiken om twee zinnen te veranderen in een samengestelde zin. Ze zetten op de juiste plaats een komma.

Inleiding

De komende weken werken we aan het schrijven van goede en mooie zinnen. Als je een goede zin kunt maken, dan kun je iets veel beter duidelijk maken of uitleggen. Wat hebben we allemaal al geleerd? (Zinnen beginnen met een hoofdletter en eindigen met een punt, je kunt ze langer maken door een woordje toe te voegen, je kunt twee tegengestelde zinnen aan elkaar plakken met het woordje 'maar'.) Vandaag leren we hoe je twee losse zinnen met het woord 'want' en 'omdat' aan elkaar kunt plakken.

Instructie

Leg hardopdenkend uit hoe je twee zinnen aan elkaar kunt 'plakken' door het woordje 'omdat' te gebruiken.

*Ik lees hier twee zinnen:
Ik mag vanavond kiezen wat we gaan eten.
Ik ben jarig.*

Omdat iemand jarig is, mag hij kiezen wat er gegeten wordt. Dit is een oorzaak met een gevolg. De oorzaak is het jarig zijn en het gevolg is dat de jarige mag kiezen wat ze gaat eten. Het woordje 'omdat' kun je gebruiken bij een oorzaak en een gevolg. Kijk maar, ik plak de zinnen aan elkaar:

Ik mag vanavond kiezen wat we gaan eten, omdat ik jarig ben.

Schenk aandacht aan de verandering in woordvolgorde: 'ben' staat nu achteraan.

Kijk goed wat de oorzaak en wat het gevolg is. Als je schrijft: 'Ik ben jarig omdat ik mag kiezen wat ik eet', dan klopt er iets niet. Wie weet wat er niet klopt?

Leg hardopdenkend uit dat je oorzaak-gevolgzinnen ook met het woordje 'want' kunt schrijven. Kijk maar naar deze twee zinnen:

*Mijn band is lek.
Ik ben door glas gereden.*

Wat is hier de oorzaak? En wat was het gevolg? Deze zinnen kan ik met 'want' aan elkaar plakken:

Mijn band is lek, want ik ben door glas gereden.

Zien jullie dat voor de woorden 'want' en 'omdat' een komma staat? Zo hoort dat. In tweetallen proberen de leerlingen de volgende zinnen in één zin te veranderen.

*Ik heb hoofdpijn. Ik heb te weinig geslapen. (omdat)
Ajax wordt kampioen. Ajax heeft de duurste spelers. (want)*

Bespreek vooral de oplossingen en de verschillen daartussen. Bespreek dat je soms een woord mag veranderen. Zo hoef je in één zin niet twee keer het woord Ajax te gebruiken.

*Ik heb hoofdpijn, omdat ik te weinig geslapen heb.
Ajax wordt kampioen, want ze hebben de duurste spelers.*

Verwerking

Leerlingen maken werkblad 4.

Reflectie

Laat verschillende leerlingen hun afgemaakte zin voorlezen. Laat de andere leerlingen bepalen of de zin klopt.

Let op bijzondere zinnen:

Voorbeeld 1:

Wat is beter? 'Het waait, want de wieken van de molen draaien', of 'De wieken van de molen draaien, want het waait.' (Nb: de oorzaak is de wind, het gevolg het draaien van de wieken: dus de eerste oplossing is niet goed). Zo is ook de volgende zin niet logisch: 'Mijn vader sproeit het gazon, omdat het gras groen is.' Schenk steeds aandacht aan de logica: 'wat is de oorzaak, wat het gevolg.'

Voorbeeld 2:

Schenk aandacht aan het weglaten van woorden: 'Een tijger is gevaarlijk, omdat een tijger een roofdier is', klinkt minder mooi dan 'Een tijger is gevaarlijk, omdat het een roofdier is.'

Maak van de twee zinnen steeds één lange zin.
Bijvoorbeeld:

want Ik ben blij. Ik kreeg een cadeau.

Ik ben blij, want ik kreeg een cadeau.

1

want Het waait. De wieken van de molen draaien.

want Een tijger is gevaarlijk. Een tijger is een roofdier.

omdat Ik heb kiespijn. Ik snoep teveel.

omdat Het gras is groen. Mijn vader sproeit het gazon elke dag.

2

Kun je ook van de volgende zinnen één zin maken. Begin met het woordje 'omdat'.

Omdat De fietser zat met zijn telefoon te spelen. De fietser reed tegen een boom aan.

Activiteit 4.5

Duur van de activiteit: 45 minuten

Vorbereiding

- Werkblad 5
- Digibord

*Puck komt vandaag lopend naar school. Zijn fiets is stuk.
Bente is heel hard met de fiets gevallen. Zij kwam te laat voor zwemles.
Mijn vader heeft lang haar. Hij gaat bijna nooit naar de kapper.
Mijn broertje is gevallen. Mijn broertje moet heel hard huilen.
Het gaat ineens waaien. We lopen snel naar huis.*

- Kaartjes met voegwoorden 'want', 'omdat' en 'dus' (per tweetal twee kaartjes).

Doelen

Leerlingen kunnen aan het einde van de activiteit twee zinnen met een verklarende relatie met de voegwoorden 'want', 'dus' en 'omdat' veranderen in een samengestelde zin, waarin ze op de juiste plaats een komma zetten.

Inleiding

De komende weken werken we aan het schrijven van goede en mooie zinnen. Als je een goede zin kunt maken, dan kun je iets veel beter duidelijk maken of uitleggen. Wat hebben we de afgelopen keren geleerd? (Ga met name in op twee zaken: soms mag je overbodige woorden weglaten (gebruik het voorbeeld van de zin met de tijger) en op het bijzondere dat het plakwoordje soms vooraan staat in plaats van in het midden (Omdat ik door een spijker fietste, knapte mijn achterband).

Vandaag leren we oefenen hoe we twee losse zinnen met het woordje 'maar', en het woordje 'omdat' aan elkaar kunnen plakken, zodat het een goede zin wordt. Maar we leren er een derde plakwoordje bij 'dus'.

Instructie

Lees twee zinnen voor:

Welk woord kun je gebruiken om ze aan elkaar te plakken?

Puck komt vandaag lopend naar school. Zijn fiets is stuk.

Antwoorden:

*Puck komt vandaag lopend naar school, want zijn fiets is stuk.
Puck komt vandaag lopend naar school, omdat zijn fiets stuk is.
Omdat zijn fiets stuk is, komt Puck vandaag lopend naar school.*

Beide voegwoorden kunnen gebruikt worden.

De voegwoorden vertellen waarom Puck niet op school komt. We gaan nog een ander woord leren gebruiken: het woord "dus".

Leg hardopdenkend uit hoe je twee zinnen aan elkaar kunt plakken door het woordje 'dus' te gebruiken.

Ik lees hier twee zinnen:

Bente is heel hard met de fiets gevallen. Zij kwam te laat voor zwemles.

Bente is gevallen, dus kwam ze te laat. Dit is de uitleg voor het te laat komen. Het woordje 'dus' vertelt waarom ze te laat is.

Lees maar mee:

Bente is heel hard met de fiets gevallen, dus kwam ze te laat voor zwemles.

We oefenen nog een keer hoe je van twee zinnen één zin kunt maken.

Lees maar mee op het bord:

- Mijn vader heeft lang haar.
- Hij gaat bijna nooit naar de kapper.

Kun je een mooie lange zin maken met want-dus of omdat?

Mogelijkheden:

Mijn vader heeft lang haar, want hij gaat bijna nooit naar de kapper.

Mijn vader heeft lang haar, omdat hij bijna nooit naar de kapper gaat.

Omdat mijn vader nooit naar de kapper gaat heeft hij lang haar.

Het woordje want of omdat legt uit waarom vader lang haar heeft.

Kun je deze zinnen ook goed vastplakken met het woordje 'dus'?

Mijn vader gaat bijna nooit naar de kapper, dus heeft hij lang haar.

Zien jullie dat voor de woorden 'want', 'omdat' en 'dus' een komma staat? Zo hoort dat.

Zet de volgende zinnen op het bord en vraag de leerlingen om in tweetallen van de twee zinnen één zin te maken met gebruik van de voegwoorden, dus, omdat, want; denk aan de komma

Mijn broertje is gevallen. Mijn broertje moet heel hard huilen.

Het gaat ineens waaien. We lopen snel naar huis.

De leerlingen overleggen in tweetallen hoe ze één zin maken. Ze schrijven de zin op een blaadje. Bespreek de alternatieven. Wie heeft een zin bedacht met 'dus'. Heeft iemand een zin bedacht die begint met 'omdat'? Heeft iemand een zin gemaakt en een woordje veranderd of weggelaten?

Verwerking

Leerlingen maken werkblad 5 in tweetallen.

Reflectie

Laat verschillende leerlingen hun nieuwe zin voorlezen. Laat de andere leerlingen bepalen of de zin klopt. Wat kan er beter? Anders? Is het logisch en duidelijk?

Schenk vooral aandacht aan de logica in zin twee: Ik heb een blaar onder mijn voet, want ik heb last bij het lopen.

Deze zin is niet logisch: de oorzaak is de blaar, de last bij het lopen is het gevolg: 'Ik heb last bij het lopen, want ik heb een blaar onder mijn voet.' Ook de laatste zin vraagt wellicht aandacht: in de te maken zin hoeft de naam Nina maar één keer gebruikt te worden: 'Nina is vrolijk, dus zingt ze een blij liedje.'

Maak van de twee zinnen één mooie zin met het voegwoord dat ervoor staat.
Denk aan de komma.

Ik ben blij. Ik kreeg een cadeau.
Ik ben blij, want ik kreeg een cadeau.

want

Mijn voet doet zeer.

Mijn nagels zijn te lang ge-
worden.

want

Ik heb een blaar onder
mijn voet.

Ik heb last bij het lopen.

omdat

Ik bak een taart.

Mama is jarig.

omdat

Gamen is leuk.

Je kunt het samen met
een vriendje doen.

omdat

De hond is trouw.

Hij gaat lief naast zijn
baasje liggen.

omdat

Nina is vrolijk.

Nina zingt een blij liedje.

Activiteit 4.6

Duur van de activiteit: 30 minuten

Vorbereiding

- Werkblad 6
- Klaarzetten op digibord de volgende zinnen:

*Ik wil graag winnen met tennis.
Ik heb veel geoefend.*

*Ik moet flink sparen.
Ik ga vroeg naar bed.
Ik eet gezond.*

*Ik moet morgen fit zijn.
Ik wil niet te dik worden.
Ik wil een Playstation kopen.*

Doelen

Leerlingen kunnen aan het einde van de activiteit twee zinnen met een doel-middel-relatie met het voegwoord 'om te' veranderen in één samengestelde zin, waarin ze op de juiste plaats een komma zetten.

Inleiding

De komende weken werken we aan het schrijven van goede en mooie zinnen. Als je een goede zin kunt maken, dan kun je iets veel beter duidelijk maken of uitleggen.

Vandaag leren we hoe je twee losse zinnen met de woordjes 'om te' aan elkaar kunt plakken. Bespreek met leerlingen wat ze tot nu toe geleerd hebben.

Instructie

Leg hardopdenkend uit hoe je twee zinnen aan elkaar kunt 'plakken' door de woorden 'om te' te gebruiken. Ik lees hier twee zinnen:

*Ik wil graag winnen met tennis.
Ik heb veel geoefend.*

Ik wilde graag winnen: dat was mijn droom, mijn 'doel'. Maar winnen gaat niet vanzelf: je moet er veel voor oefenen: oefenen is een manier om dat te bereiken. Het doel is winnen met tennis en de manier waarop je dit kunt bereiken is door veel te oefenen. Je kan dus met de woordjes 'om te' een doel en de manier waarop je dat doel kunt bereiken, in één zin schrijven.

Om te winnen met tennis, heb ik veel geoefend.

Zien jullie waar de komma staat? Zo hoort dat.

Laten we nu samen zinnen aan elkaar plakken.

1. *Ik moet flink sparen.*
2. *Ik ga vroeg naar bed.*
3. *Ik eet gezond.*

- a. *Ik moet morgen fit zijn.*
- b. *Ik wil niet te dik worden.*
- c. *Ik wil een Playstation kopen.*

We kijken eerst welke zinnen bij elkaar kunnen horen. Wie heeft een idee?

Bespreek daarna hoe de zin zou kunnen worden. Zet bijvoorbeeld steeds het onderstreepte deel op het digibord en laat de leerlingen nadenken hoe ze de zin goed kunnen afmaken:

1c: Ik moet flink sparen om een Playstation te kunnen kopen. of: Om een Playstation te kunnen kopen, moet ik flink sparen.

2a: Ik ga vroeg naar bed om morgen fit te zijn. Of: Om morgen fit te zijn, ga ik morgen vroeg naar bed.

3b: Ik eet gezond Om niet te dik te worden. Of: Om niet te dik te worden, eet ik gezond.

Verwerking

Leerlingen maken in tweetallen werkblad 6.

Reflectie

De leerlingen lezen hun zelfgemaakte zinnen voor aan een ander en kijken of hun zin klopt. Dit wordt ook klassikaal teruggekoppeld. Laat varianten klinken en bespreek wat beter kan in de volgorde.

Zoek de juiste zinnen bij elkaar en gebruikt de woordjes 'om te' om er een mooie zin van te maken.

om te	Ik heb een pen nodig.	Ik ga schrijven.
om te	Ik wil het spelletje winnen.	Ik ga veel oefenen.
om te	Ik wil een rijbewijs halen.	Ik wil autorijden.
om te	Ik wil op tijd zijn.	Ik moet hard doortrappen.

1

2

3

4

Kunnen jullie zelf een zin bedenken met 'om te'?

Activiteit 4.7

Duur van de activiteit: 45 minuten

Vorbereiding

- Op het bord laat u de volgende zinnen zien:

Ik heb klassendienst. Ik kom later thuis.

Ik ga naar de markt, omdat

Hans eet chips, dus

Het is niet meer mogelijk te komen, want

Het regent, maar

Doelen

Leerlingen kunnen aan het einde van de les samengestelde zinnen bouwen met de voegwoorden 'maar', 'want', 'omdat' en 'dus'.

Inleiding

De komende weken werken we aan het schrijven van goede en mooie zinnen. Als je een goede zin kunt maken, dan kun je iets veel beter duidelijk maken of uitleggen. Vandaag gaan we verder oefenen met de voegwoorden 'maar', 'want', 'omdat' en 'dus'. We leren vandaag hoe je twee korte zinnen kunt veranderen in een langere zin. Daarbij gebruiken we de voegwoorden 'maar', 'want', 'omdat' en 'dus'.

Instructie

Leg hardop denkend uit hoe je van twee zinnen één zin maakt.

Op het bord laat u de volgende zinnen zien:

Ik heb klassendienst.

Ik kom later thuis.

Als ik van deze twee zinnen een lange zin wil maken, dan ga ik eens kijken hoe dat klinkt. Ik gebruik het woord 'want': 'Ik kom later thuis, want ik heb klassendienst.' Dat klinkt logisch. Met het woordje 'want' leg je uit hoe het komt dat je later thuiskomt (de oorzaak).

Nu gebruik ik het woord 'omdat':

'Ik kom later thuis, omdat ik klassendienst heb. Dat klinkt ook goed.

Ook met 'dus' kan het goed: 'Ik heb klassendienst, dus kom ik later thuis (het gevolg).

Als ik het woordje 'maar' gebruik, dan krijg ik de volgende zin: 'Ik heb klassendienst, maar ik kom later thuis. Is dat een goede zin?

Nee: de zin is niet logisch: als je 'maar' gebruikt, dan moet er iets komen wat tegengesteld is, wat je niet verwacht. Je kunt dus wel schrijven: 'Ik heb klassendienst, maar ik kom op tijd thuis.'

Als 'samenvatting' van de instructie kijken we naar het videofragment: in het clipje laat een leerling zien hoe hij te werk gaat om samengestelde zinnen te schrijven met de voegwoorden 'maar', 'want', 'omdat' en 'dus'.

Laten we samen vier zinnen maken met de voegwoorden 'maar', 'want', 'omdat' en 'dus'.

Zet onderstaande zinnen op het bord om af te maken. Bespreek per zin hoe de leerling de zin afmaakt. Laat iedereen op zijn of haar wisbord/papier de zin afmaken en bespreek daarna de verschillende mogelijkheden.

Op het digibord:

Ik ga naar de markt, omdat

Hans eet chips, dus

Het is niet meer mogelijk te komen, want

Het regent, maar

Bespreek de antwoorden gezamenlijk.

Verwerking

Leerlingen maken individueel werkblad 7.

Reflectie

Geef willekeurig beurten en laat de leerling de zin op het bord schrijven of voorlezen. Klinkt het goed? Is het juiste voegwoord gebruikt? Hadden er woorden weggelaten kunnen worden? Gebruik de woorden 'tegenstelling (bij 'maar)', 'oorzaak en gevolg' (bij 'dus', 'want', en 'omdat').

Zoek de juiste zinnen bij elkaar en gebruikt de woordjes 'om te' om er een mooie zin van te maken.

Wilma ging naar huis, omdat om te

Jeroen heeft zijn huiswerk niet af, dus

Je kunt mijn fiets voor één keer lenen, maar

Vandaag ga ik niet naar school, want

Ik zit graag achter de computer, maar

Ik zat tot over mijn oren onder de modder, dus

Omdat mijn vriendjes niet thuis zijn,

Ik ben dol op vrije dagen, want

We kijken samen naar een foto en bedenken vragen.

Geef de leerlingen een minuut de tijd om goed naar de foto te kijken. Wie kan er een vraagzin bedenken? Kies één zin uit die op het bord wordt geschreven. Bespreek telkens met de klas of het écht een vraagzin is en schenk aandacht aan het vraagteken. Laat leerlingen ook het antwoord formuleren. Noteer dit antwoord ook en onderstreep het voegwoord.

Overleg met je maatje en bedenk samen een vraagzin bij de foto hiernaast. Schrijf de zin op een strook papier. Geef je strook papier aan een ander duo: zij controleren of de vraagzin goed is en schrijven het antwoord op.

Mooie vraagzinnen kunnen evt. opgehangen worden.

We weten nu goed wat een vraagzin is. Soms zijn er zinnen die geen vraag zijn, maar waar je wel een vraag van kunt maken!

Verwerking

Leerlingen maken in tweetallen het werkblad 8. Leerling 1 bedenkt een vraag, leerling 2 vult het antwoord aan.

Reflectie

Reflecteer op het doel van de les. Hebben we dit doel gehaald? Kunnen wij nu goede vraagzinnen maken? Controleer dit samen met de leerlingen door een aantal zinnen van het werkblad te bespreken.

De één bedenkt de vraag, de ander het antwoord.

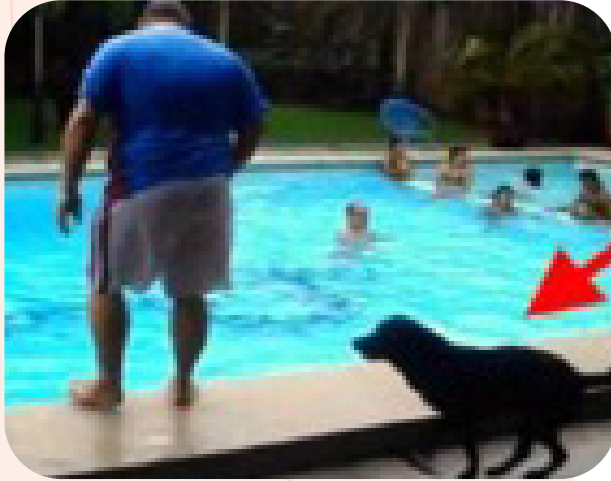
1

Vraag

Antwoord

2

Vraag

Antwoord

3

Vraag

Antwoord

Het programma Ik leer mooie zinnen schrijven! is ontwikkeld in de Academische Werkplaats Schrijven Kun je Leren van Iselinge Hogeschool.

Auteurs: Eric Besselink, Andrea van Bilsen, Dirk Jansen, Nancy van Maanen, Eline Seinhorst en Joke de Vries.

Contact: eric.besselink@live.nl

© Iselinge Hogeschool Doetinchem

